

GRUDA

Štev. 9

1927

Leto IV

Vsebina zvezka 9

Tone Gaspari: Invalid Klemen. — Manca Komanova: Na Gorenjskem je lušno. — F. Šifrar: K našemu kulturno-prosvetnemu programu. — Miloš Štibler: Razmišljanje o državni hipotekarni banki in drugo. — Mladin: O »pokvarjeni gospodici. — Organizacijski vestnik. — Razno.

Celoletna naročnina »Grude« je Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. V podrobni prodaji stane »Grudac« Din 3.—. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izišle številke.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Škofja ulica št. 8, pritličje. Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cena oglasov po dogovoru.

Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača.

Urejuje in odgovarja: Stanko Tomšič.

Vse naročnike »Grude« vljudno prosimo, da čimprej poravnajo zaostalo naročnino in s tem omogočijo redno izhajanje lista. S pridobivanjem novih naročnikov sami izboljšate list!

Uprava.

TISKARNA MAKSO HROVATIN

LJUBLJANA, WOLFOVA ULICA 12

priporoča vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela kakor: časopise, knjige, račune, lepake, cenike, vizitke, kuverte ter sploh vsa merkantilna in akcidenčna dela po najnižji ceni in točni izvršitvi

Tone Gaspari:

Invalid Klemen.

(Dalje.)

9.

Zdravnik, ki se je bil pripeljal, je prevezal nezavestnega Čenčarja; obupal je nad ponesrečenim.

Nato je obiskal še Klemena. Klemen se je medtem opomogel toliko, da je sedel na postelji. Zdravnik je zmajal z glavo in priporočil bolniku mir, zrak in tečno, močno hrano. Pač stara pesem! Tolikokrat jo je že Klemen čul! Ali brez sredstev je, in roke, ki bi mu iz usmiljenja zastonj celila njegovo nezaceljivo rano, ni najti. Samó mnogo, mnogo denarja ga more znabiti rešiti! Zdaj je prvič pojmoval, da bi mu mogel edinole Čenčar pomagati, če je še rešitev zanj. Zaslutil je Čenčarjev boj s smrtjo; bolno ga je zaskrbelo: Če umre? Kaj mu bodo še Stranje? Le ob Čenčarju bi rad ozdravil; ob njem bi vsem dokazal, da more le ljubezen odpuščati in nikoli maščevanje.

Notarja hlapec ni dobil; mesto njega je prišel župnik. Našli so medtem tudi Škržata. Le-ta je poklical dve priči. Čakali so, da se bolnik zave.

V zavešeni sobi, ki je bila mračna in vzdušna, so večinoma molčali; vsak zase je ugibal na bolnikovem obrazu. Včasih so šepetaje izpregovarjali, hodili so po prstih ter odpirali in zapirali, kakor bi bila vrata iz papirja.

Ko je župnik odpravil, je Škržat sedel tesno k vzglavju, svest si svojega prijateljstva z gospodarjem hiše. K njemu sta stopila tudi Jernej in Klančar.

Postrani, kakor s silo, je motril Jernej ponesrečenca, ki je sopal za tri bolnike. Ves poten je bil po trpečem obrazu. Gospodinja je rahlo sušila potne kaplje z belim robcem. Vsi so komaj doumevali to neverjetno resnico: Čenčar, poosebljena moč in zdravje, oblastnež, ki je preziral vse in uklanjal vse, ta leži v trepetu in v nemoči pred njimi. Zdelo se jim je, da se le v težkih mislih zbira, da potem mo-

gočno ukaže, naj se zgodi, kakor on veli in hoče. Saj ni mogoče, da bi Čenčar umrl!

Nenadoma se je bolnik premaknil in pogledal. Z meglenimi očmi je šel po vseh, da jih je zazeblo in streslo. V Jerneja je nato zamaknil široki, zmedeni pogled. Težko, počasi je dejal, a naglasil, kakor bi ukazal. »Ti, Klemen! Tamle slika tvoje matere ... in vse ...«

Gospodinja je zajokala: »Jezus, Čenčar! Blede se mu!«

Bolnik se je toliko z muko dvignil, da se je naslonil na desni komolec. Škržat ga je z obema rokama prestregel in podprl. Nepremično so vsi čakali, ko je iztegnil proti Jerneju tresočo se levico. »Klemen! Tvoja mati, kakor je bila dobra ... me ni marala ...«

Škržat se je sklonil popolnoma nadenj: »Čenčar, Klemena ni! Móti se ti!«

Čenčar si je z levico kakor obrisal oči. Opogledal se je še enkrat povsod. Spuščajoč se v vsej svoji teži in utrujenosti, naslonjen na mešetarjeve lakti, je mirno in preudarno zaželel, naj pokličejo Klemena. V muki je nato zganil trepalnice.

Ženske so si pokimavale, da sili v Čenčarja huda vest.

Klemen se je res privlekel. Popolnoma oslabljenega so ga posadili na stol tik k postelji. Bilo je, kakor da bi morala ta dva, ki sta si bila v življenju na poti, zdaj skupno v smrt. Ali pripraviti se morata za to nerazrešeno pot, da bosta v prijateljstvu stopila pred sodni stol.

»Čenčar!« ga je mešetar tiho zdramil, »Klemen je —«

Čenčar je na blazini zasukal glavo. Poiskal je mrzlo Klemenovo roko in jo stisnil v svoji pesti, da se je Klemen zgrozil, ko je začutil mrliško polt. — Kakor bi bil nenadoma pri polnem zdravju in pri čisti, jasni zavesti, je začel, oči široko uprte v strop: »Klemen! V tej izbi je umrla tvoja mati.« Potem je dolgo izdihnil, kakor bi ga preletel neki daljni spomin.

Vrata so se odprla. Priplazila se je na pol črno oblečena sorodnica, ki je bila čula hlapca v trgu o nesreči. Že dolgo ni prestopila praga Čenčarjeve hiše, ker ga je v dno duše obsojala kot brezčutneža, brezverca in prešestnika. Zdaj je začutila v sebi potrebo; zakaj poleg vseh slabih lastnosti je imel Čenčar tudi to, da je bil bogataš, in po božjih zakonih, človeški pameti in spoštljivih običajih so sorodniki prvi, ki se morajo pobrigati, da Čenčar ne umre nepripravljen in zapuščen.

Navzoči so zakrivali bolniku pogled, ki je nadaljeval: »Onale slika me je dostikrat zbudila«, da sem se skesal nad seboj ... Nihče ni vedel za to ... Samó ona, ki počiva tam —« Šel je globoko po sapo, kakor bi tonil sam vase. Potem je boleče dejal: »Tu spodaj ...

je bilo njeno in tvoje.« S poudarkom je glasneje kakor razodel: »Kadar umrem, ostane to tvoje Klemen!« Nato se je vzpel. Podprli so ga z rokami. Spet je upri oči v vse po vrsti. Hotel je nekaj reči, ali zaprlo ga je, da je zastokal. Hudo mu je prišlo; zato so ga spustili. Vendar je še šepetaje odločil: »Velika parcela Klemenova ... tam v miznici ... ključ ... njive ... vranec — —«

Nato tišina, kakor bi bilo vseh groza te tajne pobožnosti v kesanju in izpovedi tistega, ki je bil še včeraj med vsemi največji grešnik in za katerega ni bilo odpuščanja.

Zgodilo se je tedaj v tisti minuti, da so mu odpustili vsi.

Tudi Jernej in Klemen sta stisnila vase vse svoje gorje, vso bolešč, vso žalost, vso preteklost. Pogledala sta se in se razumela: odpuščata ...

Klemen je prijel z obema rokama Čenčarjevo desnico. Bolnik je zahropel in se kakor zagnal kvišku. Neizrečeno ga je zabolelo, ker je sunil čez ustnice šop zavrelih pen. Skozi stisnjene zobe je pri strašno razprtih očeh še kakor v odmevu izrekel ime Klemenove matere: »Ivanka!«

In ko je takoj nato v silnem trpljenju iskal z rokami, usti in očmi življenja, je, padajoč v blazine, izdihnil ...

Klemen je s tresočo se roko zatisnil mrliču trepalnice.

(Dalje prih.)

Manca Komanova:

Na Gorenjskem je lušno.

(Dalje.)

Na potu v goro so postavljena tri večja zidana znamenja, posvečena Materi Božji. Prvo stoji bolj v vznožju hriba, drugo nekako v sredi, tretje, imenovano »Sv. sobota«, pa tik pod vrhom.

Za hrbtom drugega znamenja je skoro navpična skala, na kateri opaziš par malih gladkih dolbin. Te dolbine so nastale tako:

Ko je Mati božja potovala z malim Jezuščkom po svetu, je zašla tudi na Šmarno goro. Pot je bila utrudljiva in Marijo so začele silno boleti roke. Rada bi bila nekoliko odložila Božjega sina, toda nikjer ni bilo najti mehkega prostorčka, povsod samo trda in mrzla skala. V tem ji pride nasproti mlad lovec in Marija ga poprosi, naj vzame samo za kratek čas njeno dete v naročje. Toda lovec je bil trd in ošaben človek. Niti odgovora ni dal, nego kakor bi je ne videl in

ne čul, hitro odšel naprej v dolino. Marija je bila vsled tolike trdosrčnosti tako užaloščena, da je milo zaplakala in vzdihnila:

»O dete moje, nič dobrega te ne čaka na svetu. Trda skala je mehkejša od človeških src«.

To rekši, se je s koleni uprla na skalo. Takoj se je pokazalo, da je Mati božja govorila resnico, kajti trda skala se je pod njenimi koleni toliko udala, da se je zamogla vsaj nekoliko oddehniti. Tiste dolbine pa so potem v skali ostale in pobožni romarji jih lahko vidijo še dandanes.

Ošabnemu lovcu je bila pravična kazen hitro za petami. Kmalu nato ga je silno zapekla vest in polotil se ga je tako strašan obup, da je, prišedši v dolino, skočil v deročo Savo in utonil.

Šmarnogorska cerkev je podružnica, ki spada k župniji Vodice. Kot božjepotna cerkev je imela v prejšnjih časih vedno stalnega duhovnika. Navadno je dobil to mesto kak bolehen ali pa upokojen župnik.

Notranjščina cerkve je zanimiva radi lepih slikarij. Slike je izvršil Matej Langus. Nad korom vidiš na stropu krasno skupino fantov in deklet v narodnih nošah, ko gredo k maši. Vsa čast slikarju, ki je s tem ovekovečil tedanje narodne noše.

Poleg cerkve stoji pritlična hiša, katere podstrešni prostori so služili dolgo vrsto let za stanovanje duhovniku in cerkovniku. V spodnjih prostorih pa se je od nekdaj nahajala gostilna in ta je še dandanes, tako da je za okrepčilo romarjev in turistov vedno dovolj preskrbljeno.

Na vzhodni strani cerkve, tik za ograjnim zidom, zagledaš skupinico nagrobnih križev. Tu počivajo šmarnogorski župniki, cerkovniki in drugi, katere je na gori pokosila smrt.

Zvonik je nizek in širok. Stoji popolnoma ločen od cerkve. Sedaj brnjavska v njem le par bornih zvoncev, toda pred svetovno vojno je donelo iz tega zvonika zvonjenje, ki ti je pretresalo dušo in srce. Zlasti lep, mogočen in spojen z neko nepopisno milino je bil glas velikega zvona. Kdor ga je čul enkrat, ga ni pozabil nikoli več. Mi pa, ki smo ga čuli slednji dan, leto za letom, nam je postal del naše duše. Kadarkoli se je oglasil, pa najsi smo bili doma, v gozdu ali na polju, ustavili smo delo, obrisali z obraza znoj in pomolili očenaš v čast Materi božji šmarnogorski. In z vso gotovostjo smem trditi, da se pri nobenem pogrebu ni potočilo toliko solza kakor tedaj, ko je avstrijska soldateska razbila in odpeljala šmarnogorski veliki zvon.

Zanimivo je tudi to, da, dočim po vseh cerkvah zvoni poldan ob 12. uri, je šmarnogorski zvon naznanjal poldan vedno ob pol 12. uri. Ustno izročilo naših dedov ve o tem to-le:

Bilo je v turških časih in некоč je pridrvel v te kraje Turek s posebno silno močjo. Opustošil je vse, kar je dosegel. Okoličani, zbrani v utrdbi na Šmarni gori, so strahoma zapazili, da se je turška druhal obrnila proti gori in prve množice so že korakale v hrib. Domačini so uvideli, da tolike sile ne premagajo. Tu jih zamore rešiti le nadnaravna pomoč. Popadali so na kolena in prosili Mater božjo, naj jih otme turškega gorja. V tej skrajni sili je nekdo nehote zgrabil za vrv velikega zvona. In — oj čudo! Komaj se je oglasil zvon, so se turški vojaki in konji vdrli do kolen v zemljo in se niti ganiti niso mogli več. Kristjani, to videč, so bili naenkrat pri Turkih in so jih posekali do zadnjega moža. V zahvalo Materi božji in v spomin na to čudežno rešitev je zvonilo potem na Šmarni gori vedno ob pol 12. uri.

Takoj pod cerkvijo, na zahodni strani hriba stoji v neki dolbini kamnita soha sv. Antona puščavnika. Poleg sohe je postavljen lesen drog in na vrhu droga je pritrjen zvonec, od katerega visi dolga žica. Tudi tu se romarji radi ustavljajo in se v raznih potrebah obračajo k sv. Antonu. Pravijo, da je ta svetnik pri Bogu velik posrednik zakonskega stanu. Ker pa je zakonaželnih fantov in deklet povsod dovolj, ni čudno, da se zvon sv. Antona zelo pogostoma oglašča.

Ako gledaš z gore v smeri proti Kranju, uzreš na približno eno uro oddaljenem hribu ogromne razvaline nekdanjega smleškega gradu. Tu je živel svoje dni zelo mogočen, a še bolj hudoben graščak. S svojimi tlačani je ravnal huje kot z živino. Vse ga je preklinjalo in zato ga je zapustila sreča. Zlezel je v dolgove in česar se je lotil, povsod je imel smolo. Mesto da bi se poboljšal, je začel živeti še razuzdanejši. Preklinjal je tako, da se mu je некоč prikazal sam vrag. Graščak pa se niti vruga ni ustrašil, nego je zahteval od njega denarja. Vrag je bil pripravljen rešiti graščaka iz denarnih stisk, ako mu ta zastavi svojo hčerko. Graščak je takoj privolil. Od tedaj je imel zopet dovolj denarja, hčerka pa je izginila in nihče je ni več videl.

Toda vražja pomoč je graščaku kaj malo hasnila. Kmalu je obolel na strašni bolezni. Začel je gniti pri živem telesu in širil tak smrad, da ni mogel nihče obstati poleg njega. Umrl je od vseh zapuščen. Po njegovi smrti ni hotel nikdo več bivati tam in grad je polagoma začel razpadati. Po mnogih letih, ko je bil grad že v razvalinah, je zašel tja nedolžen pastirček. Naenkrat je zagledal sedeti sredi razvalin krasno deklico. Pred seboj je imela razprostrto veliko rjuho, polno rumenih cekinov. Pastirčka je obšla groza in že je hotel zbežati, ko ga deklica prijazno pokliče:

>Fantiček, ne boj se me! Povej mi, ali si bil danes pri sv. maši?<

>Ne, nisem bil<, je odgovoril. Tedaj deklica milo zaplače:

»Ti nesrečnež! O, jaz reva! Glej, ko bi bil šel ti danes k sv. maši, bi bilo vse to bogastvo tvoje, jaz pa bi bila rešena hudobnega duha, kateremu me je zastavil oče. Zdaj pa moram čakati še sto let.«

To rekši, je izginila deklica in zlatniki.

Pastirček se je vrnil v dolino in med potjo točil grenke solze, ker je tisti dan opustil sv. mašo.

Pastirjevanje. Pastirski posel je brezdvomno eden izmed najstarejših na svetu. Že v »Zgodbah stare zaveze« beremo o pastirjih; o času Kristusovega rojstva so bili pastirji prvi, ki so našli Gospoda in Izveličar sam se je poslužil prispodobe pastirja, ko je izročil apostolu Petru duhovno oblast z besedami:: »pasi moje ovce!«

Pod besedo pastir ali pastarica smatramo na splošno veselega, nepokvarjenega in zadovoljnega dečka ali deklico, ki neomejeno gospoduje svoji živini, se veseli božjega solnca ter v petju in podobnih nedolžnih zabavah daje duška čutilom svojega radostnega srca. Prav kakor pravi pesem:

»Pastarica kravce pase,
ona ima svoje špase,
pastir pa prav': juhe, juhe,
na planincih lušno je!«

Res je, da ima tudi pastir svoje križe in težave, a kljub temu se vsi, ki smo opravljali ta posel in tekali za ljubo čredo, tako radi spominjamo na to dobo. Saj so bila to naša edino srečna otroška leta, ko kljub revščini nismo poznali nikakega gorja, nikakih boleti. To so bila leta, ko je mislila in skrbela mesto nas naša ljubeča mamica, mi pa smo v svojih otroških dušah sanjali sanje, bajne in rožne ter si predstavljali svet ves lepši, nego je v resnici. Pa čujmo našega Gregorčiča:

»Tam srečen pastirček sem glasno pojoč
veselje srca razodeval,
poslušal je potnik po dolu gredoč,
moj drug mi je z onkraj odpeval.

Bridkosti in boli jaz nisem poznal,
pijoč le sladkosti, sem rasel.
Da bil bi pač vedno tam gori ostal
in črede očetove pasel!«

Da, da, Gregorčič, prav si zapel. Zakaj nismo mogli ostati za vedno pastirčki! Ali z drugo besedo: o blažena leta detinska, zakaj ste zbežala od nas!

Gorenjska zemlja ima rodovitne pašnike in domačini so se ukvarjali s pašnjo že od pamtiveka. Pred sto leti in še preje so imeli pastirstvo drugače urejeno nego dandanes. Vsaka vas je imela svojega pastirja, ki je pasel živino iz vse vasi. Glede košnje so imeli kmetje na svojih travnikih natančno začrtane meje, pri pašnji pa se ni gledalo na to in naj se je pasla živina na domačem ali na sosedovem travniku, to je bilo pač vseeno. In le vsled tega je bilo mogoče, da je precejšnje krdelo ovac in govedi zamogel obvladati en sam pastir.

Pastirsko službo so vaščani poverili kakemu starejšemu gostaču. Kot plačo je pastir prejemal tri srebrne evangarce za celo leto (evangarca je imela vrednosti 33 krajcarjev). Hrano je imel izgovorjeno pri vaščanih. Prvi dan je jedel pri enem kmetu, drugi dan pri drugem in ko je obral vso vas, je začel iznova. Tako je vedel vse, kaj se tu in tam kuha in se je veselil vnaprej na ono hišo, kjer ga je doletelo kaj boljšega.

Vsako jutro ob 5. uri je sredi vasi zatrobil na svoj pastirski rog. Na ta poziv so vaščani izpustili živino iz hlevov. Govedo, kakor ovce, vse se je takoj v vasi strnilo v eno celoto, ki je mirno in pokorno sledila svojemu voditelju pastirju na pašnik. Ako je bila živina na paši mirna, tedaj pastirju ni bilo ravno posebne sile. Med tem ko je žival mulila travo, je on lahko lepo sedel, izrezljal piščalke ali kaj podobnega. Ker imajo pa dostikrat tudi nekateri četveronožci svoje muhe in se v svoji bojevitosti kaj radi medsebojno preizkušajo ali pa ti jo vsled nagajivosti pcedo čez drn in strn, ej takrat ima pa pastir dovolj posla, dovolj truda in napora, da spravi svoje podložne brez večje nesreče zopet v red.

V Žabnici pri Kranju je svoj čas pasel čredo vaški pastir Brglez, ki se je ovekovečil z originalno pesmijo, v kateri opeva svoj stan. Naravnost imeniten je njegov humor. V pouk in zabavo jo podajam čitateljem popolnoma v originalu:

»Jest sm en revež pastir,
grešnik v kršanski sem ver'.
Pišem se Brglez Anton
in služim napol skor' zastonj.
Za cel' let' mam evangarce tri,
vsak ve, da to Bog ve kaj ni.
Včasih dobim tud' pol strganih hlač,
nove bi raj' — pa kaj čem — ni drgač.
Kravce in ovce, ta stare, ta mlade
vse imam rad, če me vbogajo rade.

Pa med ta dobrim tud' hude so vmes,
 s tistim so hude težave prov res.
 Pr' tistih je Žanova pisana krava,
 ko mi je enkrat čez polje zbezlava,
 jest sm pa revež kar letu za njo,
 mislu sm: »Tone, oh kaj pa zdej bo«.

Pa prdrviva do trnjeve meje,
 men' se srce na široko posmeje,
 pošastarska šavra ne more naprej,
 jest pa zavpijem: »moja si zdej!«

Brž jo popadem za krevljaste roge,
 šavra pa stopi meni na noge
 in kot bi mignu — me s temi rogmi
 v trnjevo mejo — štrbunk — zavali.

Nekol ne bom revež jest tega pozabu,
 kak' scagana srota za trnje sem grabu.

Hlače sm strgov od tal pa do vrha,
 to mi je strila ta burklasta mrha.

Jest sm en revež pastir,
 bogi ta moj je kvartir,
 pod strgano streho kraljujem,
 ponoč' se na slam' premetujem.

Posebno žmahna ni moja košta (jed),
 moj želodec le slabo potrošta.

Bog je tist', ki od hiše do hiše
 fruštej, kosil' in večerjo si iše.

Zamerkane dobro imam gospodinje,
 ki dajo na štrukljih mi rmene tropine
 in vržejo velik brtevs mi mesa,
 to mojem' trebuhu se dobro poda.

Pri drugih pa se mi prov slabo godi,
 mesa in pa štrukljev se nič ne dobi;

zmeraj le repa, fižol in korenje,
 to salabolsko je slabo življenje!

Še nekaj povem, glih en petek je blo,
 pri en' hiši sem fruštikov kašo trdo,
 glih na sred' sklede sem ščurka dobiv,
 pa se zato nism prov nič jeziv.

Žlico seveda na mizo sm djav,
 gospodinji sm reku: »vse kar je prav,
 veste kaj, mati, vam zdejle povem,
 kristjan sm in v petkih mesa jest ne jem«.

Takole prijatli pastirček živi,
 čist' na vse sorte doškrat naleti,
 Hiter, prehiter mi leta teko,
 jest čakam brez strahu na ženo s koso.
 Takrat pa bote' v to zemljo me djali
 in drujga pastirja si bote izbrali.
 Če bote mem (mimo) mojega groba hodili,
 prošm, da b' en očenaš izmolili,
 recite: tu notri počiva pastir,
 usmiljeni Bog, dej mu en večn mir!«

Pozneje se je ta splošna vaška pašnja opustila. Kmetje so ob svojih travnikih zasadili žive meje in vsak gospodar je imel svojega pastirja, ki je pasel le po domačih parcelah. Za ta posel so navadno uporabili otroke, ki so bili za druga dela itak prešibki.

Vendar so bili naši očetje po večini toliko previdni, da, četudi smo bili pastirji, nismo nikdar zamujali šolskega pouka. Spustili so nam živino na vse zgodaj, nekaj pred 9. uro pa smo prignali domov. Ob 9. uri se je pričela šola, ki je trajala do 12. ure in popoldne od 2. do 4. ure. Ko smo prišli od popoldanskega pouka, pa kar kos kruha in nekaj sadja v predpasnik in hajdi zopet na pašnik, kjer smo ostajali do trdega mraka. Pasli smo radi in smo bili na svojo živinico zelo ponosni. Destikrat smo se pastirji med seboj prepirali, kdo ima več živine, katera je lepša in več vredna.

(Dalje.)

F. Šifrar:

K našemu kulturno - prosvetnemu programu.

(Po referatu na občnem zboru »Zveze društev kmetiskih fantov in deklet«.)

(Konec.)

Kdo nam podaja danes osnove naše kulture in naše prosvete in kako? V domači družini se naučimo in navzamemo gotovih pravil za življenje v okviru etično moralnih temeljev, ki jih očrtava zakon in izročilo organizirane družbe. Vera v Boga in posmrtno življenje, spoštovanje staršev in vsake avtoritete, vseh predpostavljenih duhovne in posvetne gosposke, spoštovanje do tuje lastnine — pa da se nje upravičenost priznava ali ne — nas v rani mladosti upelje v neizbežni zakon dela in trpljenja, uvede nas v oblike družinskega in občega družabnega življenja brez velikega tolmačenja kako in zakaj, ker si sredina, v kateri živimo, sama ni v tem na jasnem, niti ne išče določenega odgovora ali se pa zadovolji z odgovorom, ki ga ji da oficijelno tolmačenje verstva.

V naše telesno delo nas vpeljejo po neki fatalnosti, ker smo pač rojeni, da težko delamo. Nihče se globoko in smotreno ne zanima vsaj za boljše, učinkovitejšo, lažjo izrabo naših moči, še manj nam kdo skuša tolmačiti naš odnos do narave in njenih sil, ki nas obdajajo, ter pota negovati, voditi in obvladovati materijo z manjšim naporom in večjim uspehom.

Razen namenoma naučenih par molitvic in reševanja par ugank v dolgih zimskih večerih se nihče kaj prida ne ukvarja z našim razumskim, duševnim življenjem. Svoje spoznanje ljudi in stvari črpamo iz slučajnih pogovorov pri skupni mizi in skupnem delu, tajne življenja spoznavamo pri opazovanju narave in iz dvoumnih govoric odraščeni.

V ljudski šoli, kamor nas pošiljajo starši z več ali manj razumevanja, se naučimo pisati, čitati, nekaj računstva in dobimo nekoliko osnovnih pojmov obče prirode. Ko prestane šolska obveznost in še prej, objame nas z vso silo obiležje našega stanu: delo od zore do mraka. Šolska klop, kot da je ostala nekje v dalji za nami. Nič nismo slišali v njej o našem delu, nič ne čujemo v življenju o šoli. Ko so se zaprla šolska vrata za nami, ne srečamo več učitelja nikjer kot mimogrede na cesti.

Kdor ima srečo, da živi v družini z malo blagostanja in nekaj več uvidevnosti, tega starši in starejši upeljejo in navajajo do čitanja, omogočijo mu dostop do ostalih ognjišč kulture in prosvete, do gledaliških prireditev, razstav, vzamejo ga s seboj na potovanje ter mu dajo večkrat prilike, da se bavi sam s seboj. Gorje pa mladini, ki strada skorjice kruha, ki ji je iz sramu radi slabe obleke in vsled večne zaposlenosti zaprta pot celo v vaško družbo svojih vrstnikov, kjer se nauči prezirati vse in biti preziran od vseh, ki v svojih starših in starejših ne najde nobenega duhovnega vzgojnega vodstva, pač pa zapreke in slab vzgled. Prva samostojna pot tako doraščajoče vaše mladine je v vaško krčmo, kjer manjšo družabno spretnost nadomesti razgretost alkohola, ki razveže okorne kretnje. Ta razlika v vzgoji, ki poteka iz različnih premoženjskih in družinskih razmer, tako zopet loči vaščane iste vasi v tabora bogatejših in revnejših, bolj uglednih in družabno okornejših.

Nenadna usahnitev nadaljnega izobraževanja s končanim šolskim obiskom in družabne vrzeli, ki nastopajo z doraščanjem vedno bolj med različno situiranimi, med kmetskimi, bajtarskimi in delavskimi sinovi, premostuje se z velikim uspehom potom samosvojih, iz svojih sredstev in s svojimi razumskimi močmi vzdrževanih izobraževalnih organizacij.

Vse naše javno življenje je tako opredeljeno v razne tabore, da že na vasi, med najbližjimi sosedi, ne prevladujejo vezi, izhajajoče iz bližnjega sosedstva niti iz sorodstva, pri sklepanju prijateljstva, pri medsebojni pomoči, temveč poleg že omenjenih premoženjskih razlik vedno bolj pripadnost k eni in isti ali nasprotni politični skupini.

Ta razdvojenost, ki se zlasti pōživi pri vsakokratnih volitvah, se prenese v najzgodnejši mladosti tudi na otroke in spremlja mladino do doraščanja.

Ves gospodarski napredek in vsako prosvetno dela je navezano na opredelitev. Kjer dela ena skupina, ji meče druga polena pod noge in ako se uveljavi, prinese to njeno uveljavljenje s seboj še večjo nestrpnost. Manjšina ali tudi večina, ki je ostala izven tega kroga, nujno zaostaja za organizirano skupino naziranj.

V naši vasi se je čvrstejše razvila gospodarska zadružna organizacija in prosvetno delo v izobraževalnih društvih, ki ga je podpirala s svojim podrobnim delom in s svojim vodstvom duhovščina in katerim je nudila svojo oporo SLS s svojo politično močjo.

V mestih in industrijskih naseljih je uspevala samopomočna organizacija socijalističnega delavstva, na prosvetnem polju se je uveljavljala poleg nje takozvana napredno-svobodomiselna skupina s svojo sokolsko organizacijo, bralnimi društvi in čitalnicami. Čisto kmečke vasi ni doseglo niti gospodarsko niti prosvetno delo nobene teh dveh zadnjih skupin. Svoj obstoj sta dokumentirali v vaseh le s svojo politično akcijo za časa volitev. V gospodarskem delu nista ti dve skupini uspeli: naprednjaki, ker jim je bil temeljni princip svobodna gospodarska tekma in pravica močnejšega, ker so imeli svoje privrženec v vrstah, ki bi bile z zadružništvom same prizadete, socijalisti pa niso mogli ustvariti nobenih večjih stalnih kadrov po deželi, ki bi bili nositelji njih gospodarskega in prosvetnega dela, ker so se borili proti privatni lastnini in naperili ost proti veri, kar je oboje uspelo nasprotnikom prikazati v pretirani luči.

Prosvetna organizacija tipa Sokol za kmečke razmere ni bila primerna, ker je na vasi redna telovadba izključena in ker ni imela, zlasti dokler je bilo učiteljstvo pod drugim vplivom, prave opore in pravih delavcev ter je bila za pretežno verno vaško okolico v tem oziru preveč nestrpna.

Ako so čimdalje večje skupine vaščanov ostajale izven kroga, ki ga je vodila duhovščina in se niti niso mogle ogreti za pota, po katerih ga je hotelo voditi liberalno, v zadnjem času nazvano demokrasko meščanstvo, so se te skupine najprej politično osamosvojile in tvorile svoje stanovske stranke. Že s tem dejstvom samim je bil — v skladu s prejšnjim razmotrivanjem — ves njihov naraščaj tudi ločen sam

za se, naraščaj, ki je sam najtežje občutil varuštvo duhovščine, ki se je hotelo iz cerkve in šole raztegniti še preko vseh njegovih organizacij na vse njegovo življenje in to z vedno manjšim razumevanjem za njegove prave gospodarske potrebe in še z manjšim upoštevanjem njegovega ponosa, samozaupanja in njegove duševne svobode.

Prav tako ga ni privlačilo druženje z organizacijami meščanov, ker se je v njih očeh videl zapostavljenega in preziranega ter je sam neugodno občutil njih nerazumevanje za njegov poseben značaj, izhajajoč iz okolščin, v katerih živi.

Želel si je društva, ki bi bilo pravi izraz njega samega, kjer bi se upravljal sam, kjer bi se poglobljajal predvsem v svoje odnošaje z zemljo, iz katere raste, ki jo obdeluje in katera ga živi, svoje razmerje delovnega človeka do drugih stanov, kjer bi izoblikoval samoniklo društveno življenje pouka in razvedrila, ki je v skladu z njegovim značajem. Več napredka hoče v kmetovanju, več samozavesti, manj zaprtosti sam v se v teh časih, ko posameznik le malo pomeni, ko se vse združuje. Več duševne prožnosti, več razvedrila brez oмотičnosti alkohola, boljše priprave za samostojno pridobivanje in za javno življenje hoče dobiti v teh družtvih.

Tako je prišlo do snovanja Društev kmetjskih fantov in deklet. Ni to noben boj proti že obstoječim kulturnim organizacijam, to je izpolnjevanje tega, kar v njih pogrešamo in izognitev vsega, kar nas od njih odbija. Veselimo se tega, kar so oni dosegli, v marsičem se bomo od njih učili.

Zunanji obris našega dela bo sličen: društva s knjižnico, čitalnico, po možnosti oder v večjih krajih, v manjših vaseh manjše prosvetne celice, društveno glasilo, predavanja, tečaji.

Drugače bo naša težnja ustvarjati harmonijo med vaškim prebivalstvom, premožnejšim in revnejšim, med onim, ki se živi samo s poljedelstvom ter vsemi poklici, ki so v tesni zvezi z temeljem vasi — poljedelcem in ki so potrebni.

Proučevati hočemo socialno zgradbo človeške družbe, usposabljati se z podukom v združništvu in vseh javno upravnih vprašanjih za čim popolnejšo samoupravo podeželja v zadrugi in občini. Zlasti hočemo poglobiti spoznavanje narave, s katero smo v tako tesni zvezi, prisvojiti si pridobitve kmetijske vede in vseh panog našega dela za čim uspešnejšo izrabo naših proizvodnih sredstev, za večjo donosnost našega dela in za povzdigo našega življenjskega načina glede hrane, obleke, stanovanja, zdravstvenih razmer, nege otrok, preskrbe onemoglih in razbremenitev mater od prenapornega dela.

Etično moralne temelje bomo črpali iz našega krščanstva, negovali bomo svoj jezik in poglobljali vrline našega naroda ter čistili iz

nas njegove napake, pijanstvo, surovost, praznoverje in nevednost ter gojili najtesnejše vezi z vsemi skupinami bratov, ki živijo v naši državi in ostalih slovanskih narodov, ki stremijo za istim ciljem, kulturno in gospodarsko povzdigo podeželskega ljudstva in njega politično svobodo s kulturno prosvetnim delom med mladino.

Miloš Štibler:

Razmišljanje o državni hipotekarni banki in drugo

V Beogradu obstoji »Državna hipotekarna banka«, ki hoče ravno v sedanjem času napraviti svojo podružnico tudi v Ljubljani. Ta slednja okolnost daje povoda, da o stvari malo razmišljamo, posebno še z ozirom na vprašanje, ali bo taka podružnica za slovenskega kmeta in kmetско ljudstvo koristna ali ne.

»Državna hipotekarna banka« je državna last. Država nastavlja uradnike, država imenuje upravni odbor, ki vodi vse posle zavoda, država tudi jamči za vse vloge in sploh za vse denarje, ki se vložijo v ta zavod. Z drugimi besedami: Država jamči za vse obveznosti ali za vse dolgove, ki jih ima »Državna hipotekarna banka« napram svojim vlagateljem. Iz tega sledi, da je varnost tega zavoda velika. Drugo vprašanje pa je, ali ima ta zavod tudi dovolj nizko obrestno mero za posojila, ki jih daje ljudem.

Že ime banke samo pove, da se »Državna hipotekarna banka« peča s posojili na hipoteko, to je na vknjižbo. Kdor ima posestvo, zemljo ali hišo, si pri tej banki lahko izposodi denar na svoje posestvo. Kakšne so obresti za taka posojila? Danes se plača pri »Državni hipotekarni banki« za posojila okoli 10%, to je okoli deset dinarjev za vsakih izposojenih 100 dinarjev. Tak kredit je za slovenskega kmeta predrag. V Sloveniji imamo danes občinske in okrajne hranilnice, ki posojujejo na vknjižbo za dosti nižje obresti. Tudi imamo kmetске posojilnice, pri katerih dobiš posojilo za 6 — 7%.

Zakaj je »Državna hipotekarna banka« predraga? Saj je res, da je mnogo cenejša, kakor so razne druge mestne banke, ali je vseeno predraga. Tu je gotovo več vzrokov. Eden glavnih vzrokov pa je ta, da ima ljudstvo mnogo premalo vpliva na vodstvo tega zavoda. Res je, da je ta banka državna, a država smo mi vsi državljani. Vkljub temu odbora za »Državno hipotekarno banko« ne voli ljudstvo, niti ne Narodna skupščina, nego vlada sama. Pridejo v ta odbor torej ljudje, ki so od volje ljudstva stvarno zelo, zelo malo odvisni, pa radi tega tudi mnogo premalo upoštevajo voljo ljudstva. Razun tega imajo ti gospodje zelo lepe nagrade, kar jih zavaja k temu, da skušajo izkazati v letnem računu čim največ dobička. V tem jih podpirajo

še uradniki banke, ki imajo velik vpliv na vodstvo zavoda, a so od volje ljudstva baš tako zelo malo odvisni. Podpirajo pa jih zato, ker istotako prejemajo od zavoda, torej od upravnega odbora razun plače še prelepe nagrade! Na vse to torej tisti, ki je zavodu napravil dobiček, to je dolžnik, posestnik, nima prav nobenega vpliva.

V tem pogledu je pri slovenskih kmetskih posojilnicah ter pri občinskih in okrajnih posojilnicah čisto drugače urejeno. Pri posojilnicah so vsi dolžniki obenem tudi člani, ki vsako leto na obnem zboru lahko glasujejo o letnem računu in o volitvah novih odbornikov. Če je posojilnica predraga ali če drugače ne dela baš koristno za ljudstvo, tedaj člani kratkomalo lahko izvolijo nov odbor in mu zaukažejo, da dela bolje. Istotako je pri občinskih in okrajnih hranilnicah. Lastniki teh hranilnic so dotične občine oziroma okrajni zastopi). Odbor teh hranilnic volijo občinski oziroma okrajni zastopi, ki so izvoljeni od ljudstva samega. Izkušnja nas uči, da so tudi pri hranilnicah odbori mnogo bolj odvisni od volje ljudstva, kakor pri »Državni hipotekarni banki«, kar se vidi že na obrestni meri za posojila in na nagradah, ki jih hranilnice dajejo. Te nagrade so namreč, ako se vobče dajejo, mnogo, mnogo skromnejše, kakor pri »Državni hipotekarni banki«. Pri kmetskih posojilnicah takih nagrad sploh ni in so one v tem pogledu torej še mnogo boljše, nego so občinske in okrajne hranilnice.

Uradniške plače in nagrade uradnikom in odbornikom v denarnih zavodih sploh zelo vplivajo na visokost obrestne mere za posojila, pa tudi za vloge. Privatne banke dajejo največje nagrade in plače, zato je tam tudi najvišja obrestna mera. V »državni hipotekarni banki« so nagrade in plače že sedaj manjše, toda so še zmiraj zelo visoke; zato je tudi obrestna mera za posojila razmeroma visoka, četudi je nižja, kakor je pri privatnih bankah. V občinskih in okrajnih hranilnicah je stvar zopet boljša, kakor v »Državni hipotekarni banki«, najboljša pa je v kmetskih posojilnicah. Cela ta stvar je torej v temelju odvisna od tega, kakšen vpliv imajo dolžniki sami na vodstvo zavoda: Pri privatnih bankah so brez vpliva; pri »Državni hipotekarni banki« je ves vpliv bolj na papirju; pri občinskih in okrajnih hranilnicah je vpliv že nekaj večji, ker dolžniki lahko vplivajo na izvolitev občinskega oziroma okrajnega odbora, ki določa kdo gre v odbor občinske oziroma okrajne hranilnice; največji vpliv pa imajo dolžniki na vodstvo zavoda pri kmetskih posojilnicah, ker so vsi dolžniki obenem člani posojilnice in kot taki neposredno odločujejo o tem, kdo pride v odbor zadruga. In čim bolj je denarni zavod odvisen od volje in vpliva ljudstva, kateremu naj služi, tem cenejša so posojila in tem ugodnejši so tudi pogoji za vlagatelje.

Ako je stvar taka, tedaj nam ni prav razumljivo, zakaj prihaja v Slovenijo podružnica »Državne hipotekarne banke«. Mi imamo že dovoljno število občinskih in okrajnih hranilnic ter kmetskih posojilnic, torej zavodov, ki nudijo povoljnejše pogoje dolžnikom in vlagateljem, kakor »Državna hipotekarna banka«. V primeri s privatnimi bankami smatramo »Državno hipotekarno banko« že za velik napredek na korist ljudstva, toda napram tej banki smatramo svoje občinske in okrajne hranilnice, kakor tudi kmetске posojilnice zopet za zelo velik napredek, za nekaj mnogo boljšega, nego je »Državna hipotekarna banka«; za nekaj tako dobrega, da bi merodajni krogi morali manje razmišljati o ustanovitvi podružnice »Državne hipotekarne banke« v Sloveniji, a več bi se morali posvetiti razmišljanju o tem, kako bi se naše preizkušene koristne kmetске posojilnice ter občinske in okrajne hranilnice razširile na celo državo; a posebno da bi se začele ustanavljati v Srbiji in ostalih južnih krajih, kjer še danes, l. 1927, obrestno mero od 25% smatrajo za nekaj blagega! Tako delo bi prineslo ljudstvu več koristi, kakor nameravana podružnica v Ljubljani.

Odkrito povem, da se bojim, da bo podružnica »Državne hipotekarne banke v Ljubljani za naše kraje celo zelo škodljiva. Ni dvoma, da bo z ustanovitvijo podružnice odšla velika večina denarja mladoletnih, ki je sedaj naložen v občinskih in okrajnih hranilnicah, v »Državno hipotekarno banko«, ker tako zahteva zakon o tej banki. Ker ta denar predstavlja velike svote, bodo hranilnice imele potem mnogo manj denarja na razpolago. Zato bodo morale ali odbijati prošnje za posojila, ali pa si bodo morale izposojevati denar, ta izposojeni denar bo dražji, kot so hranilne vloge in vloge mladoletnih, pa bodo morale hranilnice obrestno mero za posojila tudi povišati, kar bo pomenilo hud udarec za dolžnike ali veliko nazadovanje napram sedanjemu stanju. Utegne se zgoditi celo to, da bo podružnica »Državne hipotekarne banke« denar lepo pobrala, a ga ne bo posodila v Sloveniji, nego ga bo odnesla drugam. Že v Srbiji so se kmetje zelo pritoževali na »Državno hipotekarno banko«. Pravili so, da ta banka ves denar pobere iz cele Srbije, a kmet pride silno težko in redko do posojila, pač pa dobivajo posojila vsi hišni posestniki v Beogradu in drugih mestih. Posebno Beograd se razvija. Na stotine in tisoče novih hiš se tam zida vsako leto in skoraj vsi iščejo posojilo pri »Državni hipotekarni banki«. Zato se prav lahko utegne zgoditi, da bo denar slovenskih mladoletnih, ki ga bo podružnica »Državne hipotekarne banke« odvzela slovenskim hranilnicam, odšel za zidanje Beograda. Škodo bo imel od tega na vsak način slovenski kmet in slovenski hišni posestnik.

Ponavljam, da je po mojem globokem prepričanju velika napaka, siliti »Državno hipotekarno banko« v Slovenijo, namesto, da se skuša delati na to, da se naše kmetске posojilnice in naše občinske in okrajne hranilnice razširijo po celi državi. To slednje bi dalo ljudem cele države ogromnih gospodarskih koristi, medtem ko bo podružnica »Državne hipotekarne banke« v Sloveniji slovenskemu ljudstvu le na škodo, a izven Slovenije predvsem kmetско ljudstvo od tega ne bo imelo nobenega haska. Hasek bodo imeli le beograjski hišni posestniki, ki na ta način dobe razmeroma cena posojila, medtem ko bodo najemnikom stanovanj računali še naprej toliko, kot da za posojilo plačujejo 100%!

Mladin: O „pokvarjeni gospodi“.

Sicer se piše največ v političnih listih o »pokvarjeni gospodi«, kjer jo eni napadajo, drugi branijo; vendar se mi zdi umestno, da o tem spregovori tudi »Gruda«. Spregovori pa naj v tem smislu, ali je res kaj »pokvarjene gospode« in sicer tako pokvarjene, da dela škodo drugim in morajo radi tega celo politične stranke klicati ljudstvo v boj proti »pokvarjeni gospodi«.

Kar vnaprej bom povedal, da po mojem spoznanju »pokvarjena gospoda« je. Kdo je kriv, da je, ne vem. Vem pa, da se »pokvarjenost« začne pojavljati že pri prav mladem človeku. Fantič je — ne po lastni zaslugi, nego po zaslugi skrbnih starišev ali drugih dobrih ljudi in ugodnih okolišnosti — prišel v srečni položaj, da more študirati, obiskovati srednje in morebiti tudi visoke šole. Če te mlade ljudi, ki se šolajo za gosposke poklice, opazujemo, bomo našli med njimi v glavnem dve vrsti ljudi: Eni že na vse zgodaj začnejo misliti, kako študirajo le zato, da postanejo gospodje, kar jim bo neslo dosti denarja in jim omogočalo prijetno, lahko, lepo življenje. Na druge prav nič ne mislijo, nego le na sebe. Gledajo, v kakšnih udobnostih žive razni premožnejši ljudje, in razmišljajo vedno bolj o tem, kako bi mogli po končani šoli svoje znanje porabiti le sebi v korist, vse drugo jim ni nič mar. Drugi se od prvih temeljito razlikujejo. Sicer tudi sanjajo o svojem bodočem poklicu in dohodkih, toda že prav v početku začnejo misliti, kako bodo dohodke svojega bodočega poklica porabili ne toliko za sebe, kakor za svoje ljube: za svojo mamico, očeta, sestre, brate in druge znance, na katere jih veže sorodstvo, prijateljstvo, ljubezen. Tako moremo že v najmlajšem rodu študirajoče mladine zapaziti obrise dveh popolnoma različnih skupin: V eni se znajdejo oni, ki mislijo le na sebe ali vsaj v prvi vrsti na sebe, medtem ko spadajo v drugo skupino

mladeniči, ki šele nazadnje mislijo na sebe, ako lastno korist sploh jemljejo v račun.

Zanimivo in poučno je opazovati nadalnje življenje obeh pravkar spoznanih skupin mladih ljudi, ki obiskujejo višje šole in se torej pripravljajo za »gospodo«.

Sledimo v življenje najpreje skupini onih študiranih ali šolanih ljudi, ki se takorekoč ne šolajo radi sebe, nego so študirali, da bi pomagali in koristili drugim. Taki dobri ljudje bodo v vsakem poklicu skušali delati le dobro. Naj bo profesor, duhovnik, odvetnik, zdravnik, kakoršenkoli uradnik, podjetnik itd., vedno bo pokazal dobro srce, kakor pravijo ljudje. Za sebe vzame od dohodkov le toliko, kolikor rabi za svoje življenje in za življenje svojcev. Na kupičenje bogastva ne misli. Pač pa rad žrtvuje za dobrodelne namene, rad sodeluje pri vseh občekoristnih napravah in je sploh navdušen za vsako delo, ki utegne biti koristno za njegovega bližnjega, za celo njegovo okolico, za cel narod, za človeštvo sploh. Vkljub temu, da je visoko šolan, svojega neštudiranelega bližnjega ne smatra za nekaj manj vrednega, nego smatra, da sta oba v vsakem pogledu popolnoma enakopravna, a razlika med njima je le v tem, da vsak opravlja drugačno delo, obojno delo pa je za ljudi enako koristno. Ker je študiran, ker več zna, kakor drugi, ki niso študirali, zato smatra za svojo dolžnost, da za korist celokupnosti tudi več dela. Tak plemenit človek je končno še pravi blagoslov povsod tam v državi, v oblasti, v okraju in v občini, kjer se rešujejo in upravljajo javne zadeve. Tudi tukaj na sebe ne misli — premnogokrat ne mara vzeti niti malenkostne nagrade za zamudo časa — nego smatra za svojo največjo dolžnost, dati na takih političnih mestih svojim volilcem, svojemu ljudstvu čim največ koristi. Značilno za njega je še to, da se pri oddajanju takih političnih mest navadno sam ne sili v ospredje, nego skromno ostane v ozadju in mirno prepušča odločitev ljudstvu in usodi. Tako izgledajo ti dobri ljudje. Res je, da so taki dobri ljudje sicer redki, kjerkoli pa se najdejo, povsod so za svojo okolico, za svoje ljudstvo prava sreča, vsled česar jih ljudstvo tudi obožava.

A da vidimo sedaj ono drugo skupino študiranih ljudi, ki so se šolali zato, da bi osebno imeli od svojega v šolah pridobljenega znanja čim največjo korist. Pred vsem si domišljujejo, da so vzvišeni nad onimi, ki niso študirani. Neštudirane smatrajo za nekaj manjvrednega in oni so tudi znašli tisto besedo o »neumnemu kmetu«, »trapastem kmetu« in »zabitem kmetu«. Nočejo biti z njimi enaki, nego hočejo biti nad njimi. »Zabiti kmet« in drugi nešolani ljudje morajo po mišljenju študiranih ljudi, spadajočih v to skupino, delati za vse, posebno tudi za študirano gospodo in jo ubogati, poslušati v vsaki stvari. Štu-

diran človek je silno domišljav na svoje znanje. Uradnik, v tem duhu vzgojen, dokazuje to z neprijaznim obnašanjem napram nešolanim ljudem. Ponaša se v pisarnah, kot da je napram nešolanemu ali malo šolanemu človeku pravi bog. Takšen je tudi profesor napram učencem, slabo vzgojen duhovnik napram svojim vernikom. Najhujši so vsekakor šolani ljudje te vrste iz prostih poklicev: advokati, zdravniki, podjetniki itd. Taki ljudje ne mislijo na drugo, kot na dohodek. Ali pri tem drugi ljudje trpe ali ne, to jim je vseeno; glavno jim je, da pridejo do čim več denarja. Prava šiba božja za cel narod pa postanejo ti ljudje, če dobe v svojo oblast politično moč: državo, deželo, okraj, občino. Ni jim dovolj, da si dajo svoje politično delo mastno plačati, ne, nego pohlepnost po denarju jih neredko privede tako daleč, da izvršijo marsikatero stvar na očito škodo ene ali druge skupine ljudi ali tudi celega naroda, če jih za to kdo mastno nagradi. Taki politiki so v stanu za denar napraviti zakon, ki je na veliko škodo enega in veliko korist drugega stanu. Ti ljudje so posebno nevarni še radi tega, ker ne poznajo nobene skromnosti, nego se naravnost vsiljujejo za poslance, občinske odbornike itd. ali sploh na važna politična mesta. Sami se hvalijo in se ljudstvu priporočajo, neredko se pri tem poslužujejo tudi prav ostudnih pripomočkov n. pr. podkupovanja, nasilja itd. Nobeno sredstvo jim ni pregrdo, samo da dosežejo dobro mesto, kjer bi si mogli nagrabiti čim največ denarja, čim največ bogastva.

Tako izgledate ti dve skupini šolane gospode v življenju. Eni so za svojo okolico dobri, drugi niso. In te druge je ljudstvo začelo nazivati s »pokvarjeno gospodo«. Ljudstvo, ki ljubi in visoko spoštuje dobrega gosposkega človeka in je pripravljeno, žrtvovati za njega vse, če je padel v nesrečo, isto ljudstvo smrtno sovraži »pokvarjenega«, to je nedobrega gosposkega človeka in se ne žalosti, če ga je zadel nesreča. In ljudstvo silno dobro čuti, kdo mu je dober in kdo ne. Navadno ne bo znalo pravilno tolmačiti in utemeljiti svojih občutkov te vrste, ali čustva ljubezni do nekoga, oziroma čustva sovraštva do »pokvarjenca« obstoje in so stvarno utemeljena, če jih ljudstvo tudi ne zna z besedami utemeljiti. Ono čuti posledice in to mu je dovolj. Vzemimo prav praktičen slučaj iz vsakdanjega življenja: Državna Narodna banka daje letno milijarde posojil po nizki obrestni meri, sedaj 6%. Toda tega denarja niso deležni za to nizko obrestno mero mali ljudje, kmetovalci, rokodelci, mali obrtniki. Ne, ta denar dobe banke in velika podjetja. Iz bank se ta denar posojuje naprej malim, revnejšim ljudem, vendar ne za 6%, nego ponekod v naši državi tudi za 30%. V teh bankah z državno narodno banko vred ne odločuje revno ljudstvo, nego gospoda ima od tega korist. Ljudstvo vse to čuti in je neprijazno razpoloženo napram gospodi, ki ima oblast nad državno in

nad drugimi bankami, dasiravno z besedami vsaj pravilno ne bi vedelo povedati, zakaj sovraži gospodo. Podobnih slučajev je v praktičnem življenju vse polno, a vsi izvirajo od tega, ker ima »pokvarjena gospoda« veliko nadmoč nad vsemi našimi zadevami, nad celim našim življenjem.

Ljudstvo vedno jasneje spoznava, da je početje »pokvarjene gospode« nepravilno. In čim bolj to spoznava, tembolj se pripravlja na boj za svoje pravice. V prav starih časih je telesno močnejši podjarmil telesno slabejšega in ga napravil za sužnja, ki je moral za močnejšega delati. Toda sužnji so spoznali, da se jim godi krivica od strani močnejših, pa so začeli boj in končno dosegli, da se je suženjstvo odpravilo. Pozneje so nastali grajščaki, veleposestniki. Vso zemljo so zgrabili v svoje roke, a kmetje so morali, ako so hoteli živeti, grajščakovo zemljo obdelovati. Večino pridelka je dobil grajščak, ki ni nič delal, malenkost je ostala kmetu, ki je z svojim težkim delom preživel vse, sebe in grajščaka. Po dolgem trpljenju so kmetje spoznali, da se jim od strani grajščakov godi krivica, zato so se uprli, spuntali in po dolgih bojih so zlomili nadmoč grajščakov, svojo zemljo so osvobodili in postali so svobodnejši. Pa pride nova doba izkoriščanja: Šolana gospoda misli, da je poklicana držati ljudstvo v svojih krempljih; šolana gospoda misli, da sme udobno živeti na račun nešolanega ljudstva. Tudi tukaj prihaja spoznanje. Ljudstvo začne pravilno ločiti dobro gospodo od nedobre. Nedobro nazivlje kot »pokvarjeno gospodo« in pripravlja se na boj za svoje pravice. Ljudstvo ne dovoljuje, da bi šolani ljudje zato, ker so šolani in že vled tega opravljajo tudi lepše in lažje delo, imeli pravico, nešolane ljudi izmozgavati, izkoriščati. Ono ne dovoljuje, da se v novi obliki pojavi nekdanje suženjstvo in tlačanstvo, zato se je začelo boriti proti »pokvarjeni gospodi«. In kakor so taki boji končno vedno končali z zmago izkoriščanega ljudstva, tako bodo končali tudi tokrat.

Beseda o »pokvarjeni gospodi« je potemtakem utemeljena in želim samo eno, namreč: da bi tudi med šolanimi ljudmi bilo vedno več takih, ki spoznavajo to pokvarjenost in da bi se odvrnili od nje. Dobro bo za nje in za ljudstvo!

Organizacijski vestnik.

Našim kulturnim delavcem! Bliža se zima s svojimi dolgimi večeri. Naš kmet, posebno pa naša kmetska mladina, ki sta bila celo pomlad, poletje in jesen zaposlena od ranega jutra do poznega večera pri težkem delu na polju in nista mogla posvečati niti majhnega trenutka svoji izobrazbi in duševnemu delu, imata sedaj dovolj časa, da nadoknadita marsikaj zamujenega. Naša kmetska mladina se tega zaveda. Zaveda se tudi velikega pomena izobrazbe najširših vrst našega kmetijskega ljudstva. Ona je žejna izobrazbe in ona si hoče to izobrazbo priboriti. Ker ji je ne nudijo nikjer, hoče si pomagati sama. Stopila je na pot samopomoči, samoizobrazbe. Toda tudi tukaj potrebuje izkušenih ljudi, ki bi jo pri tem njenem stremljenju podpirali. Potrebuje organizatorjev, predvsem pa predavateljev. Slovenci se kaj radi bahamo s svojo visoko kulturno stopnjo. Res je, da imamo v naši državi sorazmerno največ doktorjev, profesorjev, inženjerjev, sploh šolanih ljudi. Toda kaj ima narod od njih učenosti, če jo ohranijo samo za sebe!? Zato je dolžnost vseh šolancev, zlasti mlajših, da posvetijo del svojega prostega časa v dolgi zimi — mesto posedanju po zakajenih kavarnah, izobrazbi naše kmetske mladine! Ven med narod! — to bodi naše geslo. Zveza društev kmetijskih fantov in deklet dobiva dan na dan iz najrazličnejših krajev cele Slovenije prošnje za predavanja, tečaje, razne prireditve itd. Radi pomanjkanja kulturnih delavcev ostane žalibog mnogo takih prošenj neuslišanih. Zato se obrača Zveza društev kmetijskih fantov in deklet tem potom do vseh onih gospodov, gospa in gospodičen, ki bi bili pripravljeni pri našem prosvetnem delu sodelovati, z vljudno prošnjo, da javijo svojo pripravljenost navedeni Zvezi na naslov: Ljubljana, Kolodvorska ulica 7, kjer dobe tudi vsa potrebna pojasnila. Še posebej prosimo učiteljstvo v sleherni naši vasi, da se odzove našemu pozivu in tako postane ne samo učitelj naših šolo obiskujočih otrok, ampak predvsem učitelj naše odrasle mladine. — Njiva je zorana ter čaka sejalca, da jo poseje. Zetev bo obilna in narod hvaležen.

Obširno poročilo o izrednem obnem zboru Zveze društev kmetijskih fantov in deklet, ki se je vršil dne 25. septembra t. l., priobčimo obenem s sprejeto resolucijo v prihodnji (oktoberski) številki. V isti številki bodo podana tudi razna navodila za naše delovanje v zimski sezoni, na kar opozarjamo že danes vsa društva kmetijskih fantov in deklet.

Zveza društev kmetijskih fantov in deklet dela načrte za prosvetno delo naših društev v zimskem času. Zato nujno potrebuje točnih podatkov, kaj želijo posamezna društva, da more vse te želje po možnosti upoštevati in jih uvrstiti v svoj načrt. V onih krajih, kjer društvo kmetijskih fantov in deklet še ne obstoja, naj se obrne eden ali drugi, ki se za prosvetno delo naših društev zanima, na Zvezo ter sporoči svoje želje. Zveza bo skušala takoj vsem željam ugoditi. Mladina, na delo za napredek našega kmeta in naše vasi!

Društveni znaki (štiriperesna deteljica) in društvene izkaznice se dobijo pri Zvezi društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7.

Dvajset let dela. 29. septembra t. l. poteče 20 let, odkar se je v prvič zbrala kmetska mladina iz cele Češke, pa tudi iz Moravske in Šlezije, da bi ustanovila organizacijo češke kmetske mladine. Bilo je to l. 1907. v Pragi, kjer se je zbralo nad 600 udeležnikov. Zborovanje je otvoril v imenu sklicateljev Bohuš Svoboda, ki je skupno s predsednikom Kmetijskega tiskovnega društva Antonom Švehlo sedanjim predsednikom češkoslovaške vlade in predsednikom češkoslovaške kmetske stranke, imel glavni referat. Na tem zborovanju je govoril tudi Stjepan

Radić, ki je tedaj kot mlad študent bival v Pragi. Od tedaj je preteklo komaj 20 let in tedaj porojena organizacija češke kmetске mladine šteje danes nad 70.000 članov in članic, mladih, zavednih, odločnih in neomahljivih kmetских borcev. S ponosom lahko gleda na ono ogromno delo, ki ga je izvršila na gospodarskem, socialnem in zlasti kuturnem polju za vsestransko povzdigo češkega podeželja. Iz njenih vrst so izšli najboljši možje češkega naroda, ki so v težkih trenutkih prevzeli v svoje izkušene roke državno krmilo, ki ga v korist in napredek celega bratskega naroda uspešno vodijo še danes. Mirno lahko trdimo, da je temelj vsem uspehom, ki jih je dosegel češkoslovaški kmet, baš mladinska organizacija. Tudi naša Zveza društev kmetских fantov in deklet si je izbrala bratsko organizacijo češko za svoj vzor, ki mu hoče zvesto slediti v borbi za pravice Stare pravde.

Ko praznujejo bratje Čehi ta pomembni jubilej dvajsetletnega uspešnega dela, jim želimo tudi mi, slovenski kmetски tovariši in tovarišice, da bi z enakim uspehom nadaljevali svoje delo v blagobit češkoslovaškega podeželja tudi v bodoče. Tudi mi jim kličemo: Ať žije, roste a zkvétá Říšská jednota republikánského dorostu československého venkova!

Kongresno poročilo Zveze čl. kmetске mladine za dobo 1925—1927 je izšlo v posebni knjigi, ki obsega 356 strani. Vsebina je razdeljena na 6 glavnih poglavij, katerim so dodana še 4 dopolnilna poglavja. Našim kulturnim in organizacijskim delavcem, ki obvladajo češčino, knjigo toplo priporočamo.

»Agrární almanach«. O priliki jubileja 20 letnega dela organizirane češke kmetске mladine izdala je Říšská jednota republikánského dorostu československého venkova »Agrární almanach«. Je to krasno opremljena knjiga, obsegajoča 246 strani, ki jih diči mnogo slik. V začetku knjige vidimo slike čeških kmetских prvoboriteljev in podpornikov mladinskega pokreta: Anton-a Švehle, predsednika češkoslovaške kmetске stranke in predsednika češkoslovaške vlade, dalje Dr. Milan-a Hodže, ministra prosvete, poslanca Franca Staněk-a, poznanega nam Slovincem posebno iz dunajskega državnega zbora, itd. Vsebina knjige je razdeljena v glavnem v 3 oddelke: I. Razvoj kmetskega gibanja in njegova mladinska organizacija. II. Kulturno, gospodarsko, socialno in politično delovanje kmetске mladine. III. Spomini prvih boriteljev kmetskega pokreta. — Pričujoči almanah ni samo slika velike organizacije bratske češkoslovaške kmetске mladine in ogromnega dela, ki ga je ta organizacija v toku svojega 20-letnega obstoja izvršila, temveč je obenem nazorna šola, kaj in kako mora kmetška mladina delati, da vrši veliko poslanstvo, ki ga ji je naklonila usoda. Potrebno je zato, da se najde med našimi tovariši eden, ki obvlada češki jezik, in takih imamo več, ter nas v kratkih, poljudnih člankih natančneje upozna z organizacijo češko-slovaške kmetске mladine in njenim delom na kulturnem, gospodarskem, socialnem in političnem polju.

Razno.

Štiri tisoč let star plug. Arheološki muzej na univerzi v Upsale je dobil pred kratkem zanimivo najdbo iz praveka. Je to 1-86 m dolgi stroj, zgotovljen iz hrastovega lesa, ki brezdvomno predstavlja plug v najprimitivnejši obliki. Napravljen je iz velike hrastove veje, ki je bila že od narave pripravno upognjena. Številne okolnosti pričajo, da izvira ta najdba iz kamenite dobe. Če je to res, potem imamo pred seboj poljedelsko orodje, katerega starost moremo računati na približno 4000 let.

Od kdaj imamo kokoši? Naša domača kokoš je danes razširjena po celi zemeljski obli, toda semitskim narodom starega veka je bila še popolnoma neznan. V svetem pismu starega zakona ne najdemo o kokoši niti besedice, ravno tako ni videti kokoši na nobeni sliki starih Egipčanov, o katerih vemo, da so že v najstarejših dobah gojili domače krotke gosi in race. Tudi Homer in grški zgodovino pisca 10. in 9. stoletja pred Kr. r. nikjer ne omenjajo niti kokoši niti petelina. Ta drobnica je prvič omenjena za časa peržanskih vojn. To dejstvo si lahko tako tolmačimo, da so bili baš Peržani, ki so prinesli kokoš iz njene prvotne domovine Indije v Evropo. Na Grškem se je kokoš izredno hitro udomačila, saj jo je poznal že naslednji rod kot povsod razširjenega domačega ptica. Od tam pa je polagoma prišla v sleherni vas širne Evrope. Danes bi naše gospodinje pač težko izhajale brez kokoši.

Svatba hčere boljševiškega komisarja Krasina. Listi poročajo: V Franciji se pripravlja svatba hčere ruskega ljudskega komisarja L. Krasina, bivšega boljševiškega poslanika v Londonu, s francoskim vojvodo Larocheoucauldem iz krogov najodličnejšega plemstva, ki ima prijateljske zveze s cesarji in kralji. Nevesta prinaša svojemu ženinu 60 milijonov zlatih rubljev. Ta dota da človeku, ki pozna bedne razmere ruskega kmeta in delavca, ki vidi na stotisoče ruskih brezposelnih, mnogo, mnogo misliti... Pa pravijo, da komunizem ne pozna privatne lastnine! Ali so pa morda ti zlati milijoni državni?

Aparat za frankiranje. Nekemu lipskemu strojnemu konstrukterju se je posrečilo iznajti skrinjico za pisma, ki ima pripravo za frankiranje. Gre se za aparat, v katerega se vrže denar, na kar potegne aparat sam pismo ali dopisnico v predal in obenem frankira. Goljufiva manipulacija je pri tem popolnoma izključena. Brezdvomno bo nudila ta nova iznajdba poštnemu prometu veliko prednost. Iznajditelj je že prosil za patent in poštni urad natančneje preizkuša iznajdbo.

Ženski časopisi v Rusiji. V Rusij izhaja sedaj 16 časopisov, ki jih pišejo izključno ženske in imajo skupno dnevno naklado 397.000 izvodov. Razen tega izhaja še 6 listov v povprečni nakladi 2000 izvodov, ki so namenjeni ženam narodnih manjšin. Število žen, ki delujejo kot poročevalke listov, je znašalo v letu 1926 v celoti 12.600 napram 9000 v letu 1925.

Kako skrbi Avstrija za svoje mlekarstvo. Z dovoljenim šestmilijonskim posojilom za avstrijsko mlekarstvo se je zgradilo 19 združenih mlekaren. Razen tega se gradi še nadaljnjih 11 mlekaren.

Posledice povodnji reke Mississippi v Ameriki. Skoro pet mesecev je že poteklo od velikanske povodnji reke Mississippi, toda njene posledice do sedaj še niso odstranjene. Poročilo sekretarja za trgovino Hoovera, ki je obiskal prizadete kraje, pravi, da bo imela polovica tamošnjih kmetov letos nadvse slabo žetev in da je v državah Mississippi, Arkansas in Luisiana 20 krajev s 300.000 prebivalci,

ki naravnost stradajo. Okrog 60.000 ljudi prehranjuje Rdeči križ. Le-ti se ne bodo mogli vrniti na svoja posestva še celo leto. V celi državi Arkansas ni bilo mogoče sestaviti 12 člansko poroto, ker med vsemi izžrebanimi ni bilo 12 takih, ki bi plačali vse davke. Bolezni se do danes še niso pojavile, razen malarije, katere je bilo priglašanih okoli 50.000 slučajev.

Sladkorni pridelek v Bolgariji. Radi velike suše v poletju je pridelek sladkorne pese zelo slab. Kljub dejstvu, da je površina posejane zemlje bila znatno večja od lanske, zaostaja letošnji pridelek za lanskim tako po svoji kakovosti kakor tudi množini. Lansko leto se je produciralo v Bolgariji 3170 vagonov sladkorja, od katerih se je 175 vagonov izvozilo v glavnem na Grško. Domača poraba sladkorja v Bolgariji se računa na 2600 vagonov (t. j. 4.62 kg na glavo).

Najdba dunajskega časopisa iz 17. stoletja. Pisatelj Karol Junker je našel v dunajski narodni knjižnici časopise iz 17. stoletja. Sta to časopisa »Ordinari-Zeitung« in »Extraordinari-Zeitung«, ki sta bila do sedaj popolnoma neznana. Junker je našel cele letnike teh časopisov od leta 1665—1667 kakor tudi nekatere izvode iz let 1654, 1655 in 1668. Ta najdba dokazuje, da sta najpozneje od l. 1620 pa vsaj do l. 1774 izhajala na Dunaju redno dva tednika, eden najbrže v sredo, drugi v soboto.

Učenjak Svante Arrhenius — umrl. Slavni švedski znanstvenik, profesor univerze v Upsale, fizikalni kemik Svante Arrhenius, imejitelj Noblove nagrade za kemijo v l. 1903, je umrl v Stokholmu, star 83 let.

Nove knjige. V založbi »Kmetijske tiskovne zadruge« v Ljubljani je ravnokar izšla zelo priročna in zato priporočljiva knjiga »Umno kletarstvo«, ki jo je spisal priznani strokovnjak Franc Gombač, vinarski nadzornik v pokoju. Druga, pomnožena in popravljena izdaja ima 84 strani in stane samo Din 20.—, po pošti 1 dinar več. Naročajte, dokler je v zalogi!

Uredništvo je dalje dobilo sledeče knjige:

Alojzij Jirasek: »Očec«. Drama v treh dejanjih. Poslovenil Fran Albreht. — Cena brošuri Din 14.—, poština 1 Din več.

Sven Hedin: V azijskih puščavah. Priredil Pavel Kunaver. Str. 119. Cena broširani knjigi Din 36.—, v originalni platneni vezavi Din 44.—, po pošti 2 Din več.

L. N. Tolstoj: Rodbinska sreča. Preložil J. Vidmar. Str. 107. Cena broširani knjigi Din 26.—, v originalni platneni vezavi Din 34.—. Poština 2 Din več.

Anton Melik: Kolonizacija Ljubljanskega barja. Str. 67. Opremljena s slikami, zemljevidi in florisi. Cena Din 40.—. Knjiga obravnava Barje z antropogeografskega stališča in je zato prva in edina v naši barjanski literaturi. Pisana je zelo poljudno, tako da je vsakemu dostopna. Zlasti opozarjamo nanjo naše učiteljstvo na opisanem ozemlju.

Slednje knjige je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani.

Pozor! Kdor rabi katerokoli knjigo, strokovno, poučno ali zabavno, naj se obrne na »Kmetijsko tiskovno zadrugo« v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7, ki mu bo vedno radevolje in takoj dala zaželjene nasvete in mu na zahtevo tudi knjige takoj preskrbela in doposlala. Za odgovor priložite znamko! Kmetje, poslužujte se svoje edine »Kmetijske tiskovne zadruge«!

Listnica uprave. Vsem naročnikom, ki niso še poravnali svoje naročnine za tekoči letnik, pošiljamo sedaj opomine s prošnjo, da čimprj poravnajo zaostalo

naročnino. Če pomislimo, da je do sedaj plačala naročnino šele 1 petina naročnikov, dasi smo že v septembru, potem si lahko mislimo, s kakimi težkočami se ima boriti »Gruda«. Jasno nam pa je iz te ugotovitve tudi to, zakaj se ne more »Gruda« poboljšati tako, kakor želi uredništvo, uprava in brezdvomno tudi vsi čitatelji. Zato: poravnajte naročnino!

Kmetijski koledar za leto 1928 v žepni obliki, trdo vezan v platno je izšel. — Cena Din 10.—, po pošti 1 dinar več. Razprodajalci imajo popust. Naroča se pri »Kmetijski tiskovni zadrugi« v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7.

SEZNAM

v založbi »Kmetijske tiskovne zadruge v Ljubljani« izišlih knjig:

Univ. prof. dr. France Veber: Idejni temelji slovanskega agrarizma. Programatična socialna študija. — Cena broš. Din 45.—, eleg. v platno vezana Din. 60.—.

Minister ČSR dr. Milan Hodža: Agrarizem in Slovanstvo. — Cena Din 2.—.

Planšarstvo in kmetijstvo na naših planinah. Spisali: Dr. Fran Spiller-Muys, Josip Sustič, inž. Presel, Josip Pevec. — Cena Din 120.—.

Dr. Fran Spiller-Muys: Planinski in sorodni agrarni zakoni in uredbe. — Cena Din 40.—.

Franjo Kafol: Sadjarstvo. Kratek pouk za mladino in praktične sadjarje. Z 18 slikami in s preglednico najvažnejših sadnih vrst. — Druga, razširjena in spopolnjena izdaja. — Cena Din 10.—.

Frane Gombač: Umno kletarstvo. Druga, pomnožena in popravljena izdaja. — Cena Din 20.—.

Ivan Ritig: Poljska privreda u seoskim osnovnim školama. Posebno priporočljiva za gg. učitelje in za šolske knjižnice. Knjiga je pisana v srbohrvaščini, a se po možnosti ozira tudi na slovenščino. — Cena Din 50.—.

V. Rohrman: Zbirka kmetijskih naukov. I. del (razprodan), II. del. — Cena Din 15.—.

Dohodninski davek. Kako se napoveduje in kako se sestavljajo pritožbe. Spisal davčni strokovnjak. — Cena Din 5.—.

Kuharske bukvice za kmečke žene in dekleta. — Cena Din 5.—.

Ciril Jeglič: Obrazi. — Cena broš. Din 15.—, v polplatno vezani Din 25.—, v platno vezani Din 30.—.

Cvetko Golar: Vdova Rošinka. — Cena broš. Din 15.—.

Albert Bitzius — dr. Joža Glonar: Črni pajek. — Povest. Cena Din 15.—.

Dr. Metod Dolenc: Zdražbarji. Kmečka povest. — Cena Din 10.—.

France Tovornik: Stara pravda nekdanj. Zgodovinska povest. — Cena Din 5.—.

Pri zadrugi se lahko naročajo tudi vse knjige iz drugih založb.

Naročila sprejema: »Kmetijska tiskovna zadruga« v Ljubljani, Poljanski nasip 8.

Glasilo Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani. — Izdaja Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, odgovoren Stanko Tomšič. — Tiska Makso Hrovatin v Ljubljani.

Telefon št. 2016. Ustanovljena l. 1889. Poštni ček 10533

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

(Gradska štedionica)

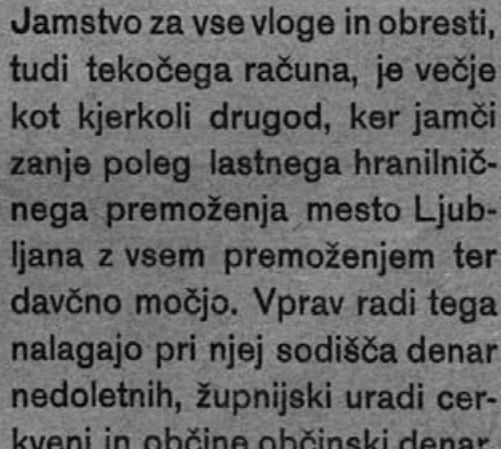
Stanje
naloženega denarja
nad 250 milijonov
dinarjev.

Ljubljana

Stanje
naloženega denarja
nad 1000 milijonov
kron.

Prešernova ulica

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen. Dovoljuje posojila na posestva in menjce po nizkih obrestih.

KMETSKE HRANILNI IN POSOJILNI DOM

reg. zadruga z neom. zav.

Ljubljana, Tavčarjeva (Sodna) ul. 1, pritličje

VLOGE na knjižice in tekoči račun po najugodnejšem obrestovanju - Posojilo na vknjižbo, proti poroštvu in zastavi premičnin in vrednostnih papirjev - Krediti v tekočem računu
Ček. promet - Nakazila - Inkaso - Eskont menic

Poslovne ure zavoda: Vsak delavnik od 8. do pol 1. dop. in od 3. do pol 5. popoldne

Račun poštne hranilnice št. 14.257 - Brzjavi: »Kmetiskidom«

Podružnica v **KAMNIKU** Glavni trg

E K O N O M

OSREDNJA GOSPODARSKA ZADRUGA V LJUBLJANI

Najnižje cene ter velika zaloga dežel-
nih pridelkov, krmil, špecerijskega blaga
kakor: sladkor v sipi in v kockah,
petrolej, kava, olje, riž ter razne vrste
mila za pranje in ostale v to stroko
spadajoče predmete. — Velika zaloga
vseh vrst umetnih gnojil, modre galice,
prvovrstne strešne opeke in naj-
boljšega splitskega Portland cementa
„SALONA“ (TOUR)

KOLODVORSKA ULICA 7